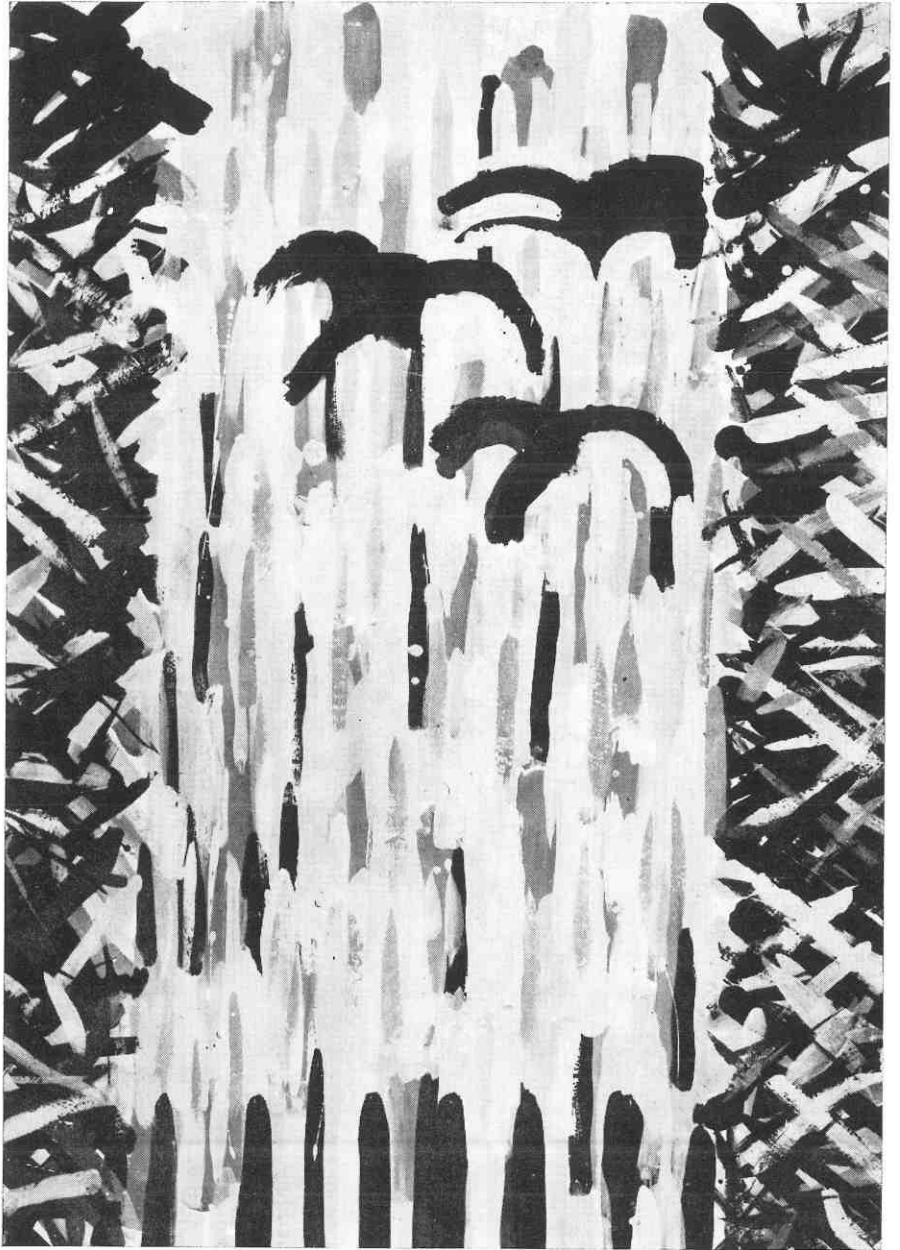

istaknut stav. Bezazlen izgled ovdje je oblik zatomljenosti. Prvotna oblikovnost u ovom slučaju otvara niz pretpostavki. Stoga je ujedno utočište i krepko polazište. Pred nama je dakle iskaz slojevitih značenja, u središtu kojega stoji odnos prema kiparenju. Štoviše, zahtjev za neposrednim oblikovanjem. »Siromaštvo« služi gotovo kao zorna demonstracija osnovnih oblikovnih zakonitosti, kao čin volje sebi dovoljnog jezika. I tako, razgrćući zbijeno, utvrđujemo: Općenito uzevši Peruško Bogdanić moderan je kipar. Kako? Recimo uvrnut je. Njegov način, premda ponajmanje opisan, premda u izrazitom dosluhu s prostorom, uključuje odnose pojmovnog značaja. Neobično opora jednostavnost znači otpor znanj gestii.

Novo nastaje slijedom samosvojne razločnosti, no nikako bez udjela zatečenog. Kao otklon od uvriježenog, zatječe ustaljeno poimanje. Stoga se ispravimo. Kipovi Peruška Bogdanića ipak su povijesno određeni. Ako nisu nosioci očitih povijesnih odrednica, posljedak su dijalektičkog pomaka. Imaju svoju postojanost u svom neherojskom izgledu. Ne žele biti važni, ne žele biti lijepi, ni vješto izvedeni, još manje nešto što se podrazumijeva. Kažu zato jer nisu brbljavi. Ti pojednostavnjeni oblici bremeniti su odricanjem.

Suprotiva Peruška Bogdanića nije borbene vrste. Nosi obilježje određene osjetilnosti, što također pripada cjelovitosti tih djela. Osim u poetičkim osobinama, prvenstveno u svojevrsnoj prisnosti, dojamu nezaštićene mekote, poetski prizvuk nalazimo i u nečem marginalnom, ali ipak prisutnom. Kipar je osjetio potrebu da svoje oblikovno pročišćene radove imenuje, i to nazivima kakav je na primjer »Volumen vjetra«. Stoga reduciranost ostvarenja ne krije ni ovakve tragove složenog slijeda nastajanja.

vatroslav
kuliš

studio galerije forum

ive šimat banov

Odmah recimo: čudi nas zrelost toga mladog slikara. Prije svega zrelost graditeljske kolorističke misli. Ni manje ni više, dakle, ustanovljuje analizu strukture koja svjedoči o određenom ne malom kvantumu iskustva. Ali — kojeg? I gdje stečenog? Odgovor je ujedno i ključ pravilnog odnosa spram ovog djela.

To je prije svega sinteza dvojnog: impulzivnog i racionalnog. Granica je prividno uska ali je nadasve poticajna. Ona je onaj rub permanentne aktualnosti određene strukture i njezin svojevrsni ispit savjesti. Zastane li u graditeljskoj solidnosti, stvorit će mrtvo tkivo trome građevine; ako žustrije krene, prijeti mu psihogram. I uvijek na tom rubu permanentne aktualnosti, tj. »budnosti«, njegov je slikarski plod problemski više nego zreo.

Ne dakle ni Murtićeva grozničavost ni racionalizam Šime Perića, ni graditeljska armatura Ante Kaštelančića ili melodičnost D. Parača. Ali odnos prema novijim radovima Ferdinanda Kulmera inicira dublje problematiziranje blizine kao i njihove međusobne specifičnosti i diferencijacije. Dok Ferdinand Kulmer nastoji duplicirati svijet znaka koji, hegelijanski kazano, respektira najviše interese duha upravo odnosima sadržajnih i formalnih kvaliteta, Kuliš im daje jasnu strukturu graditeljske principijelnosti gdje svaka boja odgovara svome molekularnom ustrojstvu. Za razliku od Ferdinanda Kulmera, Vatroslav Kuliš njeguje svoju graditeljsku savjest do prostora kolorističkog i supstancijskog bogatstva. Želja za stilom, za definiranjem i određenjima vrlo je naglašena. Kao da se karakterno odabacuju mogućnosti u korist jedne što sanja o trajnom miru u neprekidnom procesu sažimanja slike do formalne i oblikovne građevine.

Noviji radovi Vatroslava Kuliša upućuju pažnju na strukturiranje i jače zgušnjavanje boje u koloristički jasan i zasićen znak. Strukturalna je snaga slike povukla svoje silnice s rubova i ugnijezdila se u središte: štoviše, te su silnice vodile do dominantnog oblika. Ali, bez sumnje, uvijek je tu intimiziranje tehnike i ukroćene kolorističke mase. Ta je njegova osjetljivost za boju rezultirala osjetljivim kolorističkim međuzavisnostima, prostornim skladom: ona nema onu direktnost sirovog udara boje, onu slučajnost izbora njezina protezanja. Ona je gospodska, učtiva, čuvstvena koliko i iracionalna. Njegove široke kolorističke pruge nemaju dramatsku snagu duševnih impulsa npr. F. Klinea ili W. de Kooninga. Njegovo djelo kao da svjedoči da je svijet prijateljski naklonjen svakoj građevini duha što se ne odriče ni svoje mjere ni svoje duhovne nemjerljivosti.

Obožavaocima i ljubiteljima definicija još jedna nevolja: još jedan neriješen slučaj. Ondje gdje smo željeli vidjeti spontanost vidjeli smo trezvenost, ondje gdje smo nazirali pjesnika stajao je graditelj. Jer ovo je slikar što uživa u hedonizmu boja, što respektira sve emocionalne odjeke njihove karakteristične morfologije. Slikar što je baštinio i što je, pronasavši mjeru slikarstva u slici, zatečeno bogatio. Slikar što je pronasao točku najveće blizine oprečnih silnica spontanog i svjesnog, impulzivnog i strukturalnog, a istodobno i plodnu snagu njihova neprijateljstva.